

מסורת הש"ס

א) נשבת פסח: ויִשְׁבֹּת, ט שבת מלא. לפסח יג, א) [לפסח יג, ד] מקולות פ"ח מ"ד חולין (ט) מקולות פ"ח מ"ד חולין כד:, ו) [מגילה טו,], ו) [מ"כ מלרע דזבים פרק ד,], ח) [נדף מב,], ט) נכ"ס: אבנר, י) [לפסל דף לד,], ס) [נדרג"ל הטיילתן,]

תורה אור השלם

- ובל אשר יגע בו חזב ויִדְיו לא שטף בקנים וכבס בגדיו ורדף במים וטמא עד הָעֶרֶב: ויקרא טו יא
- דברו אל בני ישראל: ואמרתם אִלֵּהֶם איש איש כי ידעה זב מבשרו וזבו טמא הוא: ויקרא טו ב
- ואיש כי תצא ממנו שבתבֹּת וְרָדַף בַּמִּים את כל בשרו וְטָמֵא עד הָעֶרֶב: ויקרא טו טו
- כי ידעה דב איש אשר יקרא בו ב

הגהות הב"ח

ה) גמ' לא חיש ולא התנאי: (ט) רש"י ד"ה דכמי וד"ה לא שטף דר"א:

גליון הש"ס

גמ' אפר שמואל כל ש"י ובי', ע' געל יד ע"א מד"ה רוכבי: שם ולא מורעא את פסיו פפמיא: ע' לקמן ט ע"א מד"ה שז: רש"י י"ה לא שטף ובי' למילה לנשילת ידים ובי', חולין קן ע"א וע' תוס' שם ד"ה מזה וע' וע' רש"י קדושין סה ע"א ד"ה לענין טומאה:

מוסף רש"י

שלא מצינו לו. כשאר טומאות שנתורא אלף כז (שבת טז,). אף הכא הסתרים ח"ט מטמא ותפקא לן מוטל אשר יגע בו הזב וגו' הא שטף טהור, תמיהה, הא טהילה בעי, אלא כל אשר יגע בו הזב כדכר שהוא גלי כדיו והזב לא שטף עדיין כל גופו כמים, שלא טבל מוזניו, וכנס בגדיו (מבשרין כה,). כאילו מביא מבול לעולם. שמתחמם וכל לדי קרי, וזה קלקולו של דור התנול, מיואליא שכתב זרע לנטלה (שבת טז,). כעצירה זו היתה צידס, דכמי (בדאשית ו) כי השחית כל בשר, ואמרו (ר"ה יב), צדחתין קלקלו (יעיר ג,). ולא הטיל מים. קודם טהילה, לכשיטיל מים טמא. שמה נשאר כפי האמה לחלוט קרי ויואל עס מי רגלים, ושכתב זרע מטמאה ככל שהוא אפילו כעקן מדרל (חולין כד,).

קמ"ג. דהאי לא תוך תוכו הוא אלא כגון כלי כמוך התנור ופיו למעלה מפי התנור: והסיט **זו** **את** **הטהור** **טהור**. כדמפרש טעמא לקמן: **בקומטו של טהור והסיט זו את הזב טמא**. הטהור שהרי נשא את הזב וזב מטמא כמשא דכתיב כמשכב (ויקרא טו) והנושא אותם וק"ו לזב עצמו: **מאי טעמא**.

טהור הניסט בקנה של קומטו של זב טהור: **דכסיב וכל אשר יגע זו הזב וגו'**. והאי קרא לאו למגע אינטריין דהא כתיב [סס] והנוגע צבצר הזב אלא זה הסיטו של זב מכאן למדנו זב שהסיט את הטהור טמא שלא מצינו בכל התורה טומאה המססת טהרה שמתמא אלא אם כן נשא טהור את הטמא והכא צוז הוא דגלי רחמנא וכתיב וידיו דדרשינן^[כ] הכי היכא דהסיט זו הזב צידיו כלומר בגלוי^[כ]: **לא שטף כמים**. מילתא אחריתי היא *למילף לנטיילת ידים לאכילה מהכא. אלמא הסיט זז את הטהור אינו טמא אלא א"כ הסיטו בגלוי צידיו ומדאפקיה צלשון נגיעה ילפינן נמי לכל נגיעות דאין מגע בית הסתרים מטמא אבל טהור שהסיט את הזב דנפקא לן מקרא אחרینא דלא כתיב ציה ידיו טמא אפילו הסיטו בקנה צבקימטו מידי דהוא אכילה בקומטו שהיא מטמאה כמשא דהא מ"מ הרי הוא נושא את הטומאה. ל"א קנה בקומטו של טהור והסיט את הזב להכי טמא שנגע הקנה בגליו של זב ונטמא הקנה מחמת הזב וחוזר ומטמא את הטהור ואע"ג דטהור קמוט דגילויא גצי זז הוא דצעינן אכל קנה בקומטו של זב והסיט את הטהור טהור הואיל זזב קמוט וגצי זז כתיב וידיו, ושיצוט הוא מפני כמה דברים חדא דקנה פשוטי כלי עץ הוא ואינו מקבל טומאה ואז"ת בקנה חלול נהי נמי דמקבל טומאה אפ"ה אין חוזר ומטמא הטהור שהרי אין מגע של זב חוזר ומטמא אדם שאין לן נוגע בטומאה מטמא אדם חוץ מן הנוגע כמת ועוד אי טומאת הטהור משום נגיעת קנה היא והרי בקומטו הוא דנגע וצית הסתרים לאו צר מגע הוא דהא אמרינן לעיל^[כ] שכן בקומטו טהור ועוד לשון הסיט אמאי נקט ועוד הסיט טהור את הזב מי נפק מהאי קרא וכל אשר יגע זו הזב כתיב ויהיינו אשר יסיטנו הזב ולא כתיב כל אשר יגע צוז: **כאילו מביא מבול**.

שמתחם את אצרייו^[כ] ומביא לדי קרי וזהו קלקול דור המבול שנאמר **במטלות עצה**. שאינה מחממת: **לא שחית**. והא דתיניא כל זמן שאכזב בעין מדמעת ה"מ היכא דמתחלה ממשמש וחימם את עצמו ויואל כל שעה מעט אבל זה שמדעזעו אצריו נעקר כל הזרע צידח ושזב אינו חוזר ומתחמם לעקור עוד מיד כשעה אחת: **כשור חס**. אצרו: **טמא**. שמה יאל ממנו קרי ואמאי והא לא ארגיש: **כמשמש מטסו כחלומו**. דאי נפק ודאי ארגיש: **ויאלה צלא הרגשה**. דאינו יורה כחך: **לכשיטיל מים טמא**. דנשתייר מן הקרי ויואל עכשיו ואע"ג דלא נפיק בהרגשה הואיל ומעיקרא איעקר בהרגשה: **עוצד כוכבים שהרבר**. ונעקר ולא יאל: **ויורד וטבל** לשם גירות ואח"כ יאל קרייו: **מסו**. אפי' אם תמצי לומר לגצי ישראל דכי נעקר בהרגשה ויאל שלא בהרגשה טמא דאולינן בחר עקירה הכא לא ניזיל בחר עקירה דהיינו קולא הואיל וכשהוא עוצד כוכבים נעקר וטהור דאמר צננות כותים^[כ] קריו טהור אפילו לצ"ה: **או דינמא לא שאל**. לחומרא כגון לגצי עקירה דהרגשה דישראל ולא שאל לקולא כי הכא אולינן בחר עקירה: **שנעקרו מימי רגליה**. דהוי מעין אב הטומאה: **ויורה ועצלה**. וטהרה מוזהב ואח"כ הטיילתו^[כ] מהו מי אולינן בחר עקירה ומטמאו או לא: **דלא מצי נקיש לה**. מלללח הליכן מנך עקר חשיב ליה לורף ייאלה: [עוצדם כוכבים]. סתם עוצדת כוכבים מי רגליה מטמאין דחכמים גזרו עליהן שיהו כזינן לכל דכריהם [לעיל לה].

יוצא דופן פרק חמישי נדה

למימרא דהיסט ונגיעה בידיו. פרש"י דמהכא ילפינן לכל נגיעות כגון שכן ועצלה שנגעו צסתרו של טהור וקשה דאי מוזב ילפינן כי היכי דצעינן גלוי הזב ה"נ צעינן שיגע בגלוי של טהור לענין היסט נמי נילף דנצעי שיסיט הטהור בגליו

דצעינן בגליו הזב והכא אמרינן דקנה בקומטו של טהור והסיט זו את הזב טמא ואמר נמי צצית הסתרים מטמא כמשא אלא נראה לפרש דזב ושכן ועצלה שנגעו צסתרו של טהור דטהור לאו מוזב ילפינן אלא ילפינן מלשון נגיעה דכתיב צכולהו וטהור הנוגע צוז נמי כתיב הנוגע צבצר הזב ולשון נגיעה משמע מאצראי שיגע הטהור בגלוי צטומאה וכן משמע פ"ק דקדושין (דף כה) דאמר עולא הכל מודים דלשון גלוי הוא אלל שך וכי יגע אמר רחמנא והאי צר נגיעה הוא משמע דמלשון נגיעה דכתיב צשך הוא דריש דלא מיימי קרא דידיו דכתיב צוז ומיהו רש"י גרים הסם אשר יגע צו והיינו קרא דכתיב גצי זז והא דאלטריין הכא למדרש מיזיו ולא נפקא ליה מנגיעה דכתיב צוז משום דההיא נגיעה צהיסט מיירי ולא משמע גלוי כמו נגיעה ממש לכך דריש לה מיזיו דצעינן גלוי הזב צין צהיסט צין צמגע מדאפקיה צלשון נגיעה א"כ מנגיעה דהכא דכתיב גצי ידיו מינה ילפינן לכל נגיעות דהוו מאצראי: **בראז"ה** להוריע, ואפי' יאלה צלא הרגשה איירי כדמוכח צסמוך ותימה דא"כ משמע דראוי להוריע אע"פ שאינו יורה כחך וצשיליה נדרים (דף אל), וכן ציצמות (דף סה) אמר איהי קיס לה ציורה כחך משמע דאי אין יורה כחך אינו ראוי להוריע וי"ל דלהא לישנא דהכא לא מנריך רק צצתמלת עקיית שכתב זרע מהא ראויא להוריע אע"ג דלסוף יציאתה היא צענין שאינו ראוי להוריע א"כ ראוי להוריע לפי שאינו יורה כחך וראוייה להסעבר לפי שאינו יורה כחך ואינו נכנס לתוך גופה אלא שזמת ויואל לחוך: **הא** **טמויי מטמאי**. פירוש ואפילו נעקרה צלא הרגשה דאם לא כן היינו לישנא קמא: **זבה שנעקרו מימי רגליה**. וכן צנעי מעוצדת כוכבים שאל ריב"א

מרש"י אמאי לא צעי מוכר זז ועוצד כוכבים והשיצ דנראה לו לפי שצאשה מתעגלין כל [נמימן] רגליה צצת אחת לפתחה מה שאין כן צציש: **אם לחומרא אבל הכא דלקולא לא אמרינן או דילמא לא שנא יתיקו בעי רבא זבה שנעקרו מימי רגליה ויירדה וטבלה מהו אם תמצא לומר בחר עקירה אולינן הני מילי שכתב זרע דלא מצי נקיש לה אבל מימי רגליה דמצי נקיש לה לא או דילמא לא שנא יתיקו בעי רבא עוברת כוכבים זבה שנעקרו מימי רגליה תמצי לומר בחר עקירה אולינן הני מילי**

לחומרא אבל הכא דלקולא לא אמרינן או דילמא לא שנא יתיקו בעי רבא זבה שנעקרו מימי רגליה ויירדה וטבלה מהו אם תמצא לומר בחר עקירה אולינן הני מילי שכתב זרע דלא מצי נקיש לה אבל מימי רגליה דמצי נקיש לה לא או דילמא לא שנא יתיקו בעי רבא עוברת כוכבים זבה שנעקרו מימי רגליה ויירדה

שעה מעט אבל זה שמדעזעו אצריו נעקר כל הזרע צידח ושזב אינו חוזר ומתחמם לעקור עוד מיד כשעה אחת: **כשור חס**. אצרו: **טמא**. שמה יאל ממנו קרי ואמאי והא לא ארגיש: **כמשמש מטסו כחלומו**. דאי נפק ודאי ארגיש: **ויאלה צלא הרגשה**. דאינו יורה כחך: **לכשיטיל מים טמא**. דנשתייר מן הקרי ויואל עכשיו ואע"ג דלא נפיק בהרגשה הואיל ומעיקרא איעקר בהרגשה: **עוצד כוכבים שהרבר**. ונעקר ולא יאל: **ויורד וטבל** לשם גירות ואח"כ יאל קרייו: **מסו**. אפי' אם תמצי לומר לגצי ישראל דכי נעקר בהרגשה ויאל שלא בהרגשה טמא דאולינן בחר עקירה הכא לא ניזיל בחר עקירה דהיינו קולא הואיל וכשהוא עוצד כוכבים נעקר וטהור דאמר צננות כותים^[כ] קריו טהור אפילו לצ"ה: **או דינמא לא שאל**. לחומרא כגון לגצי עקירה דהרגשה דישראל ולא שאל לקולא כי הכא אולינן בחר עקירה: **שנעקרו מימי רגליה**. דהוי מעין אב הטומאה: **ויורה ועצלה**. וטהרה מוזהב ואח"כ הטיילתו^[כ] מהו מי אולינן בחר עקירה ומטמאו או לא: **דלא מצי נקיש לה**. מלללח הליכן מנך עקר חשיב ליה לורף ייאלה: [עוצדם כוכבים]. סתם עוצדת כוכבים מי רגליה מטמאין דחכמים גזרו עליהן שיהו כזינן לכל דכריהם [לעיל לה].

וירדה

מגו.

לה א מיי פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ה:
לו ב מיי פ"ה מהל' שאר אבות הטומאה הל"ד סמוג עשן רמז:
לו ג ד מיי שם הל"ה:
לה ה מיי שם הל"ד:
לז ו מיי שם הל"ז:
מ ז מיי שם הל"ח:
מא ח מיי פ"ב מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ט:

תוס' הרא"ש

למימרא דהיסט ונגיעה כידיו. פורשיי (דמכות) דמהכא ילפינן לכל הנגיעות דאין מצב בית הסתרים מטמא מדאפקיה רחמנא דלשון נגיעה לומר על כל נגיעה דכתיבא גבי טומאה שתהא [בגליון] והיינו דאמרי בפ"ק דקדושין אמר עולא הכל מודים דלשון גלוי הוא אלל שך וכי יגע אמר רחמנא והאי צר נגיעה הוא משמע דמלשון נגיעה דכתיב צשך הוא דריש דלא מיימי קרא דידיו דכתיב צוז ומיהו רש"י גרים הסם אשר יגע צו והיינו קרא דכתיב גצי זז והא דאלטריין הכא למדרש מיזיו ולא נפקא ליה מנגיעה דכתיב צוז משום דההיא נגיעה צהיסט מיירי ולא משמע גלוי כמו נגיעה ממש לכך דריש לה מיזיו דצעינן גלוי הזב צין צהיסט צין צמגע מדאפקיה צלשון נגיעה א"כ מנגיעה דהכא דכתיב גצי ידיו מינה ילפינן לכל נגיעות דהוו מאצראי: **בראז"ה** להוריע, ואפי' יאלה צלא הרגשה איירי כדמוכח צסמוך ותימה דא"כ משמע דראוי להוריע אע"פ שאינו יורה כחך וצשיליה נדרים (דף אל), וכן ציצמות (דף סה) אמר איהי קיס לה ציורה כחך משמע דאי אין יורה כחך אינו ראוי להוריע וי"ל דלהא לישנא דהכא לא מנריך רק צצתמלת עקיית שכתב זרע מהא ראויא להוריע אע"ג דלסוף יציאתה היא צענין שאינו ראוי להוריע א"כ ראוי להוריע לפי שאינו יורה כחך וראוייה להסעבר לפי שאינו יורה כחך ואינו נכנס לתוך גופה אלא שזמת ויואל לחוך: **הא** **טמויי מטמאי**. פירוש ואפילו נעקרה צלא הרגשה דאם לא כן היינו לישנא קמא: **זבה שנעקרו מימי רגליה**. וכן צנעי מעוצדת כוכבים שאל ריב"א

מרש"י אמאי לא צעי מוכר זז ועוצד כוכבים והשיצ דנראה לו לפי שצאשה מתעגלין כל [נמימן] רגליה צצת אחת לפתחה מה שאין כן צציש: **אם לחומרא אבל הכא דלקולא לא אמרינן או דילמא לא שנא יתיקו בעי רבא זבה שנעקרו מימי רגליה ויירדה וטבלה מהו אם תמצא לומר בחר עקירה אולינן הני מילי שכתב זרע דלא מצי נקיש לה אבל מימי רגליה דמצי נקיש לה לא או דילמא לא שנא יתיקו בעי רבא עוברת כוכבים זבה שנעקרו מימי רגליה תמצי לומר בחר עקירה אולינן הני מילי**

לחומרא אבל הכא דלקולא לא אמרינן או דילמא לא שנא יתיקו בעי רבא זבה שנעקרו מימי רגליה ויירדה וטבלה מהו אם תמצא לומר בחר עקירה אולינן הני מילי שכתב זרע דלא מצי נקיש לה אבל מימי רגליה דמצי נקיש לה לא או דילמא לא שנא יתיקו בעי רבא עוברת כוכבים זבה שנעקרו מימי רגליה ויירדה

שעה מעט אבל זה שמדעזעו אצריו נעקר כל הזרע צידח ושזב אינו חוזר ומתחמם לעקור עוד מיד כשעה אחת: **כשור חס**. אצרו: **טמא**. שמה יאל ממנו קרי ואמאי והא לא ארגיש: **כמשמש מטסו כחלומו**. דאי נפק ודאי ארגיש: **ויאלה צלא הרגשה**. דאינו יורה כחך: **לכשיטיל מים טמא**. דנשתייר מן הקרי ויואל עכשיו ואע"ג דלא נפיק בהרגשה הואיל ומעיקרא איעקר בהרגשה: **עוצד כוכבים שהרבר**. ונעקר ולא יאל: **ויורד וטבל** לשם גירות ואח"כ יאל קרייו: **מסו**. אפי' אם תמצי לומר לגצי ישראל דכי נעקר בהרגשה ויאל שלא בהרגשה טמא דאולינן בחר עקירה הכא לא ניזיל בחר עקירה דהיינו קולא הואיל וכשהוא עוצד כוכבים נעקר וטהור דאמר צננות כותים^[כ] קריו טהור אפילו לצ"ה: **או דינמא לא שאל**. לחומרא כגון לגצי עקירה דהרגשה דישראל ולא שאל לקולא כי הכא אולינן בחר עקירה: **שנעקרו מימי רגליה**. דהוי מעין אב הטומאה: **ויורה ועצלה**. וטהרה מוזהב ואח"כ הטיילתו^[כ] מהו מי אולינן בחר עקירה ומטמאו או לא: **דלא מצי נקיש לה**. מלללח הליכן מנך עקר חשיב ליה לורף ייאלה: [עוצדם כוכבים]. סתם עוצדת כוכבים מי רגליה מטמאין דחכמים גזרו עליהן שיהו כזינן לכל דכריהם [לעיל לה].

וירדה

עין משפט ונר מצוה

לה א מיי פ"ח מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ה:

לו ב מיי פ"ה מהל' שאר אבות הטומאה הל"ד סמוג עשן רמז:

לו ג ד מיי שם הל"ה:
לה ה מיי שם הל"ד:
לז ו מיי שם הל"ז:
מ ז מיי שם הל"ח:
מא ח מיי פ"ב מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ט:

תוס' הרא"ש

למימרא דהיסט ונגיעה כידיו. פורשיי (דמכות) דמהכא ילפינן לכל הנגיעות דאין מצב בית הסתרים מטמא מדאפקיה רחמנא דלשון נגיעה לומר על כל נגיעה דכתיבא גבי טומאה שתהא [בגליון] והיינו דאמרי בפ"ק דקדושין אמר עולא הכל מודים דלשון גלוי הוא אלל שך וכי יגע אמר רחמנא והאי צר נגיעה הוא משמע דמלשון נגיעה דכתיב צשך הוא דריש דלא מיימי קרא דידיו דכתיב צוז ומיהו רש"י גרים הסם אשר יגע צו והיינו קרא דכתיב גצי זז והא דאלטריין הכא למדרש מיזיו ולא נפקא ליה מנגיעה דכתיב צוז משום דההיא נגיעה צהיסט מיירי ולא משמע גלוי כמו נגיעה ממש לכך דריש לה מיזיו דצעינן גלוי הזב צין צהיסט צין צמגע מדאפקיה צלשון נגיעה א"כ מנגיעה דהכא דכתיב גצי ידיו מינה ילפינן לכל נגיעות דהוו מאצראי: **בראז"ה** להוריע, ואפי' יאלה צלא הרגשה איירי כדמוכח צסמוך ותימה דא"כ משמע דראוי להוריע אע"פ שאינו יורה כחך וצשיליה נדרים (דף סה) אמר איהי קיס לה ציורה כחך משמע דאי אין יורה כחך אינו ראוי להוריע וי"ל דלהא לישנא דהכא לא מנריך רק צצתמלת עקיית שכתב זרע מהא ראויא להוריע אע"ג דלסוף יציאתה היא צענין שאינו ראוי להוריע א"כ ראוי להוריע לפי שאינו יורה כחך וראוייה להסעבר לפי שאינו יורה כחך ואינו נכנס לתוך גופה אלא שזמת ויואל לחוך: **הא** **טמויי מטמאי**. פירוש ואפילו נעקרה צלא הרגשה דאם לא כן היינו לישנא קמא: **זבה שנעקרו מימי רגליה**. וכן צנעי מעוצדת כוכבים שאל ריב"א

אפי' באין יורה כחך איירי כדמפרש בסמוך וראוייה להוריע כיון שנעקר בהרגשה. ותי' דאמרינן בסוף נדרים אידי קיס לה ביורה כחך וכיון שאומרת שאינו יורה כחך יוציא ויתן כתובה ומאי נפקא לן אם אינו יורה כחך מ"מ ראוי הוא להוריע ר"ל דלעולם בשאינו יורה כחך אינו ראוי להוריע ובהא פליגי הני לישני דהבא דלישנא קמא סבר כיון שנעקר מתחלה באותו ענין שראייה להוריע מטמאה או א"נ ראוייה היא להוריע אלא שאינה יכולה להתעבר בשאינה יורה כחך לפי שאינו נכנס עד מקום ההריון אלא שזות יורדה לחוך:

אזרועי הוא דלא מורעא הא טמויי מטמאה.

אפי' נעקר בלא הרגשה דאי לאו הכי היינו לישנא קמא: זבה שנעקרו מימי רגליה. פירש"י בתשובה דלהכי בעי בובה ולא בעי בוב לפי שבאשה מתעגלין כל מימי רגליה בבת אחת לפתחה משא"כ באיש:

א) ולפי מש"כ צב"י כה"ע גר"ם כיצ צסס הוסיק ויכ"כ בשו"ע שם דעון זה חמור מכל עבדות בתורה נתיישב זה וכלל"ה י"ל דשז ואז"ת עדיף ומשא"כ צינמות דף כ' ע"ש ודו"ק.